

Búrat' alebo nebúrat'

(k riešeniu častého problému)

Asanácie a robenie miesta pre novú kvalitu, novú architektúru, novú výstavbu nie je ničím novým. Vinie sa to celými dejinami architektúry a výstavby. Naše dedičstvo urbanizácie neumožňuje ani nedovoľuje zachovávať alebo chrániť všetko. Preto je treba stav fondu zhodnocovať a segregovať. Na druhej strane množstvo výstavby sa neustále zvyšuje. Za posledných dvadsať rokov ľudia postavili viac stavieb, ako za uplynulých päť tisíc rokov. A očakáva sa, že v najbližších dvadsiatich rokoch sa toho postaví viac ako v uplynulých dvadsiatich.

Každá jestvujúca architektúra alebo súbor stavieb má mať svojich osem kvalít. Týchto osem kvalít má alebo nemá, spĺňa alebo nespĺňa. Ak ich spĺňa alebo spĺňa podstatnú väčšinu, je to škoda zbúrat', nemalo by sa to búrat', ale revitalizovať, predĺžiť život. Ak treba, dať tomu nové funkcie odpovedajúce novým potrebám a zapojiť to do nových služieb súčasnosti. Architektúru vrátane historickej aj pamiatkovo chránenej udržíme pri živote len vtedy, ak bude vykonávať dajaké úlohy. Ak tých osem kvalít nespĺňa, nie je to škoda zbúrat' a možno budovu alebo súbor nahradiť novou kvalitou.

Ktoré sú tie jestvujúce a perspektívne hľadiská, pozoruhodnosti a kvality architektonického dedičstva, ktoré sú pre kultúrnu spoločnosť hodnotné, často tiež ťažko nahraditeľné alebo nenahraditeľné :

- 1./ Architektonicko-urbanistické hodnoty (najmä spolupôsobenie s okolitou zástavbou, architektúrou, prírodou, siluetou, hmotovým a priestorovým usporiadaním ulice, mesta, dopravy, u historickej časti zosúladenosť s ostatnými časťami mesta).
- 2./ Architektonicko-hmotové, priestorové a výtvarné hodnoty (najmä komplexnosť a celistvosť diela, kvalita priestorov, hmôt, interiérov, priečelí, detailov, dekoratívnych prvkov, spolupôsobnosť všetkých prvkov).
- 3./ Pamiatkové hodnoty architektonické, umelecko-historické, archeologické, vedecké, technické a spoločenské.
- 4./ Ekologické hodnoty a ich súlad.
- 5./ Stavebno-konštrukčné a materiálové hodnoty.
- 6./ Technicko-inštalčné hodnoty a možnosti technologického vybavenia.
- 7./ Nákladovo-ekonomické hodnoty
- 8./ Schopnosť architektúry budovy alebo súboru na nové uplatnenie a naopak vhodnosť nárokov užívateľských a investorských aj ich rozsahu na uplatnenie v danej architektúre budovy alebo súboru.

Vzájomné prepojenie všetkých týchto ôsmich hodnôt, kvalít a funkcií do vyváženosti.

Ako vidno hodnotenie a rozhodovanie o kvalite architektonického dedičstva, o búraní alebo nebúraní je vysoko odborný problém. Najhoršie je, ak namiesto odborného hodnotenia a rozhodovania, začnú problém riešiť emócie, korupcie, spolitizovanosť, arogancia investorov, rozhorčená verejnosť, romantizmus rôznych druhov, slabí nedostatočne erudovaní alebo aj nedostatočne zodpovední pamiatkári alebo architekti sediaci na zodpovedných postoch.

Príklad k problému: Obdiv k architektúre Námestia sv. Marka v Benátkach vyjadriло veľa architektov. Medzi nimi aj Oscar Niemayer a najmä tiež Walter Gropius slovami: „Čo predovšetkým obdivujeme na práci staviteľov-architektov budov a miest

v minulosti je to, ako jasne preukázali, že každý jednotlivý prvok v ich dielach včleňujú do celku ako jeho organickú súčasť. Na Námestí sv. Marka v Benátkach, tohoto exemplárneho príkladu stavby miest, nachádzame stavby celého radu architektov, ktorí napriek rôznym štýlom, materiálom a dobe dosiahli v obraze mesta dokonalú vyváženosť. Vytvorili túto pozoruhodnú jednotu, lebo sa nikdy neprehrešili pôvodnej myšlienke veľkého námestia a nikdy sa ani nepokúšali vytvoriť s budovami formálne opakované klišé. Námestie sv. Marka, ako ideálny príklad ilustruje moje krédo „Jednota v mnohosti“.

Ako je známe, Gropiovo krédo jednoty v mnohosti prevzala pred časom aj Európska únia a vyhlásila ho za heslo Európskej únie.

Ing.arch. Marián M a r c i n k a

